

THEOSOFISCHE BIBLIOTHEEK.

2^e SERIE.

No. 10.

::: REÏNCARNATIE ALS ::: CHRISTELIJKE LEERSTELLING

DOOR ANNIE BESANT. (UIT HET ENGELSCHE
VERTAALD DOOR M. VON WOLZOGEN-KÜHR-
WIJNMALEN) . . . . .

1905.

UITGAVE VAN DE THEOSOFISCHE UITGEVERS-
MAATSCHAPPIJ
AMSTELDIJK 76 en 79, AMSTERDAM.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

21 NOV. 2012

REÏNCARNATIE ALS CHRISTELIJKE LEERSTELLING.

De Weleerwaarde Aartsdeken Colley (Dio. Natal,) Rector van Stockton, Warwickshire, nam den voorzitterszetel in bij gelegenheid van Mevrouw Besant's lezing over "Reïncarnatie als Christelijke Leerstelling", in de Albert Hall te Leamington, en sprak:

Door mijne vroegere Sadduceesche neigingen tot onderzoek gedreven naar het occulte en bovenzinnelijke, had ik gedurende een groot deel eener halve eeuw op dat gebied ervaringen, die naar mijne overtuiging zelden door andere geëvenaard zijn of overtroffen werden; toch moet ik bekennen, dat deze mij tot nu toe niet geleid hebben tot bepaalde gevolgtrekkingen. Mijn oordeel daarom opschortende, niet geroepen als ik ben, om leerstellingen te verkondigen, waarover dan ook, wensch ik met open gemoed en naar ik vertrouw onbevooroordeeld, mijne meening in het midden te houden tusschen het een en het ander, en beïjver ik mij nog steeds licht te verkrijgen uit elke bron, — niets verwerpende, dat ook maar in het minst aanspraak kan maken op redelijkheid.

Daarom neem ik hedenavond den voorzitterszetel in, in de hoop iets te zullen vernemen, dat mij helpen kan eenige der vele ingewikkeldheden der levens op te lossen zoals:

Waarom sommigen een hoogen ouderdom bereiken, zooals mijn dierbare vader, (die deze vergaderzaal bouwde voor matigheids, menschlievende en godsdienstige doeleinden), terwijl anderen slechts een oogenblik leven om geboren te worden, adem te halen en te sterven:

Waarom sommigen rijk en anderen arm geboren worden, sommigen slechts rijkdom bezitten om anderen daarmede te verderven, te bezoedelen en te verlagen, terwijl verdienstelijke armoede geheel zonder bijstand worstelt en zich uitslooft voor de verbetering der menschheid:

Waarom sommigen met verstand begiftigd zijn en anderen beklagenswaardig gebrek hebben aan bekwaamheden:

Waarom sommigen van het begin af aan op natuurlijke wijze zielenadel bezitten, terwijl anderen van het begin tot het einde begiftigd zijn met dierlijke en misdadige neigingen:

De zonden der vaderen, die tot in het derde en vierde geslacht aan de kinderen bezocht worden, kunnen door de wet van erfelijkheid veel hiertoe bijdragen; ik wensch echter het geheim te doorgronden, waarom een goede vader soms een slechten zoon heeft, en ook waarom iemand genie en schitterende begaafdheden kan ten toon spreiden, terwijl hij de spruit is, afkomstig uit een geslacht, dat het tegenovergestelde van alles is, wat tot zulke eigenschappen aanleiding kan geven.

Dan heb ik nog als geestelijke in mijne lectuur gelet op teksten in de Heilige Schrift, en ben ik gedeelten tegengekomen in de geschriften der eerste Kerkvaders, die oorspronkelijke gedachten of overleveringen schenen te zijn van het oude klassieke begrip van Reïncarnatie, en het is mogelijk, dat onze vriendin in den loop harer lezing er naar verwijst: —

De profeet Jeremia schrijft (1 : 5): "Het woord des Heeren kwam tot mij, zeggende: Eer Ik u in moeder's

schoot formeerde, heb Ik u gekend, en eer gij uit de moeder te voorschijn kwaamt, heb ik u geheiligd; Ik heb u den volke tot een profeet gesteld."

Beteekent dit, dat de Eeuwig Ongeschapene, omdat Hij wist wat Jeremia worden zou, het geschapen Ego van Zijn onstoffelijken dienaar in den hemel had uitverkoren, eer Hij zijn ziel kleepte in het sterfelijk omhulsel van een aardsch leven, terwijl Hij hem boven geschoold had voor de rol, die hij hier beneden als profeet zou hebben te spelen, teneinde gedurende zijn leven en zijn onderwijs den wil te openbaren van den Ongeziene?

Tot den lammen man bij den Poel van Bethesda, wiens gebrekkigheid de wreede ondervinding was van acht en dertig jaren, zeide de Stichter van onzen Godsdienst: "Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers overkome!" (Joh. V : 14.)

Was het, — te oordeelen naar de straf, geëvenredigd aan de misdaad, — de een of andere geweldadige zonde, bedreven als jongen, in den aanvang van zijne onervarene jeugd in zijn stoffelijk leven, dat zulk eene lichamelijke smart over hem komen moest, welke jeugdige zonde bij herhaling een nog erger kwaad noodzakelijk zou maken dan deze bijna veertig jaren van smartelijk lijden?

"Wie heeft er gezondigd, deze man, of zijne ouders, dat hij blind zou geboren worden?" (Joh. IX : 2.) En onze vraag is nu, — gezondigd vóór dat hij geboren werd, zoodat hij de boete verdiende van blind te worden geboren?

Dan omtrent Johannes den Dooper, — was hij eene reïncarnatie van den profeet Elia, die weder komen zou? (Maleachi IV : 5). Jezus zeide, dat hij Elia *was*, die inderdaad was gekomen, en de kwalijkgezinde Joden hadden met hem gedaan wat zij wilden. Herodias liet hem onthoofden. (Matth. XI. : 14 en XVII. : 12.)

Volgens onze verwijzingen naar den Bijbel en Cruden's *Concordantie* schijnen Elia en Johannes de Dooper zich te vereenigen in één. Het achtste vers van het eerste hoofdstuk van het tweede *Boek der Koningen*, en het vierde vers van het derde hoofdstuk van het *Evangelie van Mattheus* teekenen overeenkomsten tusschen hen aan, alsmede eigenaardigheden in kleeding: Elia, zoo lezen wij, was een harig man, met een lederen gordel om zijne lendenen", terwijl Johannes de Dooper een kleed van kemelshaar aan had, en een lederen gordel om zijne lendenen." Hun tehuis was de eenzaamheid van de woestijn. Elia reisde veertig dagen en veertig nachten tot aan Horeb, den berg Gods in de Woestijn van Sinai. (I Kon. XIX : 8.) Johannes de Dooper was doopende in de Woestijn van Judea aan de Jordaan. (Mark. I : 4.) En hun leven in ballingschap eene zelfverzaking en eene vrijwillige terugtrekking uit de druk bezochte plaatsen der menschen op eene merkwaardige wijze onderhouden door gevleugeld voedsel of voedsel, dat door de vogels werd gebracht. "Ik heb de raven geboden, dat zij u daar onderhouden zullen", zeide God's stem tot den profeet, (I Kon. XVII : 4.) terwijl sprinkhanen en wilde honing het voedsel uitmaakten van den Dooper. (Matth. III : 4.)

En bovendien zeide onze Heer van Johannes den Dooper tot de discipelen: "Zoo gij het *wilt* aannemen, hij is Elias die komen zou." (Matth. XI : 14.)

In de tweede eeuw zeide Origenes, een der meest geleerde Vaders der eerste Kerk, dat dit de verzekering is van het vóórbestaan van Johannes den Dooper als Elia, vóór zijn bijzonder later leven als de voorlooper van Christus.

Overigens zeg ik in verband met den tekst: "Jakob heb ik lief gehad, en Ezau heb ik gehaat", (Malcachi I : 3 en Rom. IX : 13), dat indien onze levensloop in dit tegenwoordige lichaam den stempel niet droeg van

onze daden in het verleden, of het dan niet onrechtvaardig en onbillijk zou wezen van God, dat de oudste broeder den jongere moest dienen, en *gehaat* werd door God (ofschoon gezegend door Isaac, de zoon van den rechtschapen Abraham) vóór dat Ezau iets gedaan had om deze dienstbaarheid te verdienen, of aanleiding had gegeven tot de haat van den goedertieren, almachtigen God?

Vervolgens zegt Origenes van den tekst: "God, die ons uitverkoren heeft vóór de grondlegging der wereld" (Efezen I : 4), dat dit doelt op ons bestaan eer de wereld was. Ook Jeronimus spreekt in overeenstemming met Origenes over onze rust hierboven, waar redelijke wezens verblijven vóór hunne nederdaling tot deze lagere wereld, en vóór dat zij gedreven worden uit het onzichtbare leven in geestelijke sferen naar het zichtbare leven hier op aarde, om de noodzakelijkheid te leeren, volgens zijn zeggen, van het opnieuw aannemen van stoffelijke lichamen, alvorens als heiligen en menschen, "volmaakt geworden zooals onze Vader in den Hemel volmaakt is" (Matth. V : 48), nogmaals in de wereld der engelen te genieten van hunne *vroegere* gelukzaligheid.

Justinus de Martelaar spreekt ook van de ziel, die meer dan eens in een menschelijk lichaam woont, doch gelooft, dat als regel geldt, (getuige het geval van Johannes de Dooper, die zijn vorig bestaan als Elia vergeten was), dat het ons niet veroorloofd wordt, ons onze vroegere ervaringen in dat leven te herinneren, terwijl wij wederom hier in ballingschap zijn als vreemdelingen en pelgrims in een ongelijksoortig gewest, ver van ons hemelsch tehuis.

Clemens van Alexandrië en anderen onder de Kerkvaders verwijzen naar reïncarnatie, (of zielsverhuizing zooals zij in klassieke tijden werd genoemd en later *wedergeboorte*), teneinde ons te herinneren aan de levende

waarheid, door onzen Heer geleeraard in de woorden: "*Gijlieden moet wederom geboren worden*" (Joh. III: 7).

Laten wij daarom oplettend luisteren naar de redeenaarster, die deze diepzinnige vraagstukken behandelt, en niet haastig zijn in onze gissingen, gevolgtrekkingen of in ons oordeel, daar wij met den stervenden dichter verlangend zijn naar "meer licht", "meer licht", "meer licht". Alsmede gedachtig aan de Heilige Schrift, die zegt: "Die antwoord geeft, eer hij zal gehoord hebben, dat is hem dwaasheid en schande". (Spreuken XVIII: 13).

Mevrouw Besant zeide:

Het doel mijner lezing op heden avond is, om u zoo helder en nauwkeurig mogelijk een gedeelte der getuigenis voor te leggen, die uit de Christelijke oudheid beschikbaar is en de reïncarnatieleer betreft, zooals zij in vroegere dagen beschouwd werd. Ik beweer niet, dat ik u het geheel kan voorleggen, maar ik zal trachten, wat ik te zeggen heb, met juistheid te zeggen, zoodat gij zelf onderzoek kunt doen naar de afgelegde getuigenis, en indien gij wilt, door eigen studie de nauwkeurigheid der argumenten, die ik hier zal aanvoeren, kunt beoordeelen. En aldus handelende, ten einde u in zulk een korten tijd zoo goed ik kan van dienst te zijn, behoud ik mij voor, niet in het algemeen en onbepaald te spreken, zoodat er geen bewijs geleverd kan worden, maar u de juiste gedeelten op te geven waarop ik mij beroep, en die ik hier en daar met hunne eigene woorden zal voorlezen, opdat gij zien kunt, dat ik de kracht der getuigenissen niet overdrijf, noch u op welke wijze dan ook als een deel der oude leering iets voorleg, dat elk wel onderricht mensch zou kunnen beschouwen als eene verkeerde voorstelling of eene verdraaiing der leering. Nu weet ik wel, dat eene lezing, die op deze eenigzins al te nauwgezette manier over bewijsgronden handelt, voor de hoorders langdrager

is dan eene, die slechts vluchtig de oppervlakte aanroert, maar het vraagstuk is van zulk een gewichtig belang, — het wordt heden ten dage zoo in de wereld van denkers besproken, het wekt zooveel pennestrijd en zooveel tegenstand op, die mij, als ik het zonder te beleedigen zeggen mag, toeschijnt eerder te berusten op onwetendheid dan op studie, — dat het wel de moeite waard is het zoodanig te behandelen, zelfs op gevaar af u een weinig te vermoeien, liever dan het onvolmaakt te leveren, en de verzekering vaag en onnauwkeurig af te leggen.

Nu weten wij uit vroegere dagen, van een zeker pand, dat eenmaal aan de heiligen werd toevertrouwd. Het vraagstuk van heden avond is nu: "Maakte de Reïncarnatieleer ook deel uit van dat pand, of werd er eenvoudig in de dagen van onwetendheid achteloos overheen gestapt, zoodat de tegenwoordige Christenen een deel hunner erfenis uit het oog hebben verloren, zoodat zij eene leering, die werkelijk eens aan de heiligen werd toevertrouwd, nu beschouwen als een vreemd en uitheemsch denkbeeld? Dit is nu het probleem, dat ik trachten wil heden avond op te lossen.

Nu vertakt zich de leer van het vóórbestaan der ziel en der reïncarnatie in de oudste Christelijke geschriften en die der Joden, welke de Christenen voorafgingen, in twee richtingen. Soms werd er nadruk gelegd op het feit, dat de ziel niet met het lichaam tot bestaan kwam, dat zij eeuwig is in haren aard, of om, zooals wij zullen zien, juist te spreken, dat de Geest eeuwig is en voortkomt uit God. Waarom ik onderscheid maak tusschen Geest en ziel zult gij begrijpen, wanneer ik die leerstelling nauwkeuriger zal behandelen zooals zij ook door de eerste Kerkvaders behandeld werd. Dit gedeelte van de leer dan, gemeenlijk onderscheiden als "het voorbestaan der ziel", beweert eenvoudig, dat de Geest in den mensch eeuwig

is, en voortkomt uit God; dat evenzoo uit God vele Geesten voortkomen, die niet geïncarneerd zijn in menschelijken vorm, en dat deze langs verschillende trappen en door verschillende werelden moesten gaan, totdat eenige hunner de stoffelijke wereld bereikten, waar zij eene oefenschool doorliepen, die hen op eene hoogere ontwikkeling voorbereidde, waarin zij trapsgewijze met de ondervinding, die zij vergaard hadden weer moesten opgaan naar de oorspronkelijke reinheid, die zij verloren hadden. Van die leer, in den vorm, dien ik zoo ruw geschetst heb, kan men zeggen, dat zij zoowel onder de Joden als ten tijde der vroegere Kerk algemeen was. In den meer juisteren vorm van reïncarnatie, — dat is, van herhaalde wedergeboorten van den mensch in stoffelijken vorm op aarde, — in dien meer juisten en wetenschappelijken vorm, vindt gij haar terug in eenige der geschriften der vroegere Kerk, maar niet alle. Sommige daarvan spreken vaag van vóór bestaan, andere meer bepaald van herhaalde geboorten in de wereld. In beide is het grondbeginsel hetzelfde, het begrip, dat de menschelijke Geest uit God voortkomende niet ineigen rein is, behalve door zijne afstamming van de Eene Opperste Reinheid, en dat zijne goddelijke reinheid, welke hij dankt aan zijne goddelijke afkomst, gedeeltelijk voor een tijd verloren kan gaan. Wanneer de Geest zijne oorspronkelijke onschuld verloren heeft, dan wordt van hem gesproken als van de ziel, — de ziel, die een tusschentoestand is tusschen den Geest en het lichaam, datgene, wat ondervinding vergaart, datgene, wat door de verschillende gebieden van het heelal gaat, en eindelijk met de ondervinding, die zij verzameld heeft, terugkeert naar haar oorspronkelijk verblijf bij God.

Wij merken op, wanneer wij de Kerkvaders beschouwen, dat zij met veel verbittering één vorm van het leerstelsel aanvielen, die onder de Grieken en Romeinen

algemeen verspreid was in de letterkunde van hunnen tijd, n.l. het begrip, dat de menschelijke ziel over kan gaan in een dierlijken vorm. Hiertegen kwamen zij krachtig en heftig op, maar juist het feit, dat dit de eenige vorm van vóór bestaan en reïncarnatie was, dien zij verwierpen, doet des te sterker uitkomen, dat zij het grondbeginsel, hetwelk ik daar juist schetste, algemeen aannamen. Gij moet van het denkbeeld van vóór bestaan of reïncarnatie, zooals het door de Kerk is aangenomen, geheel en al het gezichtspunt afscheiden, dat gij zult opmerken bij Plato, Pythagoras en anderen, als zou de ziel, eenmaal den menschelijken staat bereikt hebbende, uit dien staat kunnen overgaan in den redelozen toestand van het dier. Ik behandel nu de vraag, niet, of de leer van Plato of Pythagoras door zulk eene bewering goed werd voorgesteld: ik wilde slechts nadruk leggen op het feit, dat de éénige vorm van zielsverhuizing, waartegen de Kerkvaders zich kantten, die was, waarbij de menschelijke ziel in de lagere vormen der dieren kon overgebracht worden.

Om den toestand te kunnen begrijpen waaruit de Christelijke Kerk zich ophief, moeten wij een oogenblik vluchtig de Joodsche omgeving beschouwen, en de denkbeelden en inzichten van het Joodsche volk, waartoe natuurlijk de Apostelen en de eerste discipelen behoorden, en waaruit volgens de genealogie Jezus Zelf geboren werd. Laten wij even het Oude Testament beschouwen. Nu is het vers van Jeremia, door onzen voorzitter aangehaald, luidende: "Eer ik u in moeder's schoot formeerde, heb ik u gekend, en eer gij uit de moeder kwaamt, heb Ik u geheiligd; ik heb u den volke tot een profeet gesteld" (I: 5), er een, naar welke verscheidene Kerkvaders hebben verwezen, juist met betrekking tot het vóór bestaan der menschelijke ziel. Ware dit niet zoo, dan zoude ik ternauwernood geneigd zijn er een beroep op te doen, want het komt mij voor,

dat het ook op eene andere wijze zou kunnen uitgelegd worden; doch Origenes en Jeronimus verwijzen beiden naar de verklaring, dat Jeremia vóór zijne geboorte tot profeet gewijd werd, als een der bewijzen uit Heiligen Schrift voor het vóórbestaan der ziel. Want in het bijzonder wijst Origenes er op, zooals wij duidelijker zullen zien, wanneer wij te maken zullen hebben met Jakob en Ezau, dat de goddelijke Rechtvaardigheid met geene mogelijkheid te verdedigen is, tenzij iemand, die tot profeet gewijd was en geboren om den een of anderen grooten dienst in de wereld te verrichten, die meerdere voortreffelijkheid door vroeger rechtschapen leven verdiend had, en zich die zegening waardig had gemaakt door verdienstelijke handeling in het verleden. Ik wil er nu niet langer bij stilstaan, want het komt, zooals ik zeide, nog sterker uit in verband met het geval van Jakob en Ezau. Dan vinden wij nog de zeer besliste verklaring in Maleachi IV : 5, dat Elia zou terugkomen. Dan nog een zeer belangwekkend gedeelte in het *Boek der Wijsheid van Salomo*, (waarmede sommigen onder u misschien niet zoo bekend zijn als met de Geschriften, die als kanoniek erkend zijn). Het is Salomo natuurlijk, die hier spreekt, en hij zegt in het 9^e hoofdstuk, 15^e vers: "Ik was een schrander kind, en had een goeden Geest. Of liever, omdat ik goed was, kwam ik in een onbezoedeld lichaam" (IX : 15). Hier hebt gij nu de duidelijke verklaring in de *Wijsheid van Salomo*, dat hij in een onbezoedeld lichaam kwam, omdat hij reeds een goede Geest was. Wanneer wij den beroemden Joodschen schrijver Josephus bestudeeren, bemerken wij, dat hij, met betrekking tot de Joden van zijnen tijd, zekere bepaalde toestanden weergeeft. Wij bemerken, dat hij in het boek, getiteld: *De Bello Judaico* van de Farizeërs zegt (II : 8): "Zij beweren, dat alle zielen onverdorven zijn, doch dat alleen de zielen van goede menschen overgaan naar andere

lichamen, — die der slechte menschen echter moeten eeuwige straf ondergaan". Dit is bij Josephus niet de eenige zinspeling op het algemeene geloof in zijnen tijd met betrekking tot de reïncarnatie der ziel; een nog treffender geval was, toen hij, zelf het fort Jotapata verdedigd hebbende, zijne toevlucht nam in een kelder met een gedeelte der veertig soldaten, die elkander om het leven wilden brengen, teneinde te voorkomen, dat zij in handen der Romeinen zouden vallen. Bij deze gelegenheid hield Josephus het volgende betoog tot hen: "Herinnert gij u niet, dat alle reine Geesten, overeenkomstig God's beschikking, in de lieflijkste der hemelsche gewesten verblijf houden, en na verloop van tijd wederom neergezonden worden om zondeloze lichamen te bewonen, maar dat de zielen van hen, die zelf-vernietiging bedreven hebben, veroordeeld worden tot een gebied in de duisternis der onderwereld?" Nu is in verband met deze woorden door Professor Victor Prijdberg zeer schoon betoogd, dat het feit, dat Josephus eene toespraak van deze soort hield tot ruwe soldaten, teneinde hen te verhinderen zelfmoord te plegen, aantoonde, hoe algemeen overheerschend het geloof in reïncarnatie was onder het lagere volk van dien tijd. De zaak geldt hier niet de wijsgeeren; dezen, — wij weten het door hunne geschriften, geloofden in de leer en onderwezen haar; maar deze toespraak tot onbeschaafde lieden gehouden, bewijst, dat de leer onder de Joden van zijnen tijd algemeen gangbaar was. Dan nog bemerken wij in de geschriften van Philo de bepaalde vooropstelling van deze leer als een der grondslagen van de groote Joodsche Alexandrijnsche School, zoodat in zooverre het de Joden betreft, de leer volkomen door hen aangenomen werd, en dit is van belang, wanneer gij komt aan de woorden van Jezus' discipelen, en aan hunne vraag omtrent de zonde van den man, die blindgeboren was, want daaruit zien wij, dat zij zich slechts

hielden aan het algemeen verspreide geloof dier dagen.

Tot zoover dat korte overzicht en laten wij nu een vluchtigen blik werpen op het Nieuwe Testament. Het eerste wat ons treft, is de aanhaling der vervulling van Maleachi's profetie wat betreft de terugkeer van den profeet Elia. Nu is het volkomen waar, dat toen aan Johannes den Dooper gevraagd werd: "Zijt gij Elia?" hij antwoordde: "Neen." Jezus zelf verklaarde echter uitdrukkelijk het tegendeel, en zeide: "Dit is Elia." De ontkenning van Johannes den Dooper is vrij belangwekkend voor hen, die de reïncarnatieleer bestudeeren, omdat zij zeer goed weten, dat de herinnering van een vroeger leven slechts in zeer zeldzame gevallen heenreikt over dood en wedergeboorte, zoodat de afwezigheid van kennis van de zijde van den Dooper geene soort getuigenis is tegen de werkelijkheid van reïncarnatie, terwijl de tweemaal herhaalde verzekering van den Christus zelf, dat Johannes de Dooper Elia was, (Mattheus XI: 14 en XVII: 12—13,) sprekende als Hij deed met kennis van het verleden, zeker volkomen opweegt tegen de ontkenning van den Dooper van iets, dat men niet verwachten kon dat hij zich zou herinneren. Het is ook belangwekkend met betrekking hierop te letten op de herhaling van het karakter, hetwelk precies is wat men verwacht zou hebben, — beiden waren predikers van de reinheid des harten, beiden waren ijverig en moedig in het kastijden van het kwaad, dat bij offeranden gesticht werd, en het flinke, krachtige karakter van den profeet Elia kwam wederom te voorschijn in het evenzoo flinke en krachtige karakter van Johannes den Dooper. En wanneer gij dat zelfde karakter aantreft tegelijk met zekere uitwendige overeenkomsten, (die van de hoogste beteekenis zijn,) en door onzen Voorzitter aangehaald werden, en wanneer gij bovendien de tweemaal herhaalde plechtige verzekering van Jezus zelf aantreft, dan is het moeilijk hieruit niet op te ma-

ken, dat Johannes den Dooper wel degelijk eene reïncarnatie was van Elia, indien het Evangelie betrouwbaar is.

Vervolgens komen wij aan het geval van den blindgeboren man, (Joh. IX.) Het zal ons geen inspanning kosten. De vraag is zoo eenvoudig: "Wie heeft er gezondigd, deze man of zijne ouders?" en zij, die uit het antwoord van Jezus: "Noch deze man heeft gezondigd noch zijne ouders," bewijzen, dat het ongelooft in reïncarnatie insluit, zullen het buitengewone geval moeten aannemen, dat de ouders van den man zonder zonden waren, want beiden worden precies op dezelfde lijn gesteld: "noch deze man, noch zijne ouders." Indien gij echter den tekst niet zoo wilt verdraaien om eene vooraf opgevatte meening te ondersteunen, dan zult gij natuurlijk in dat antwoord, uitgesproken door Een, die Zelf een Jood van geboorte was, en gegeven aan Joden, onder wie de reïncarnatieleer algemeen verspreid was, de eenvoudige verklaring zien, dat de blindheid van den man niet meer te wijten was aan voorgeboortelijke zonde dan aan de zonde der ouders, die geboorte hadden gegeven aan het blinde kind.

Er is nog een andere tekst in de Openbaring, naar welke soms verwezen wordt, en waaruit men reïncarnatie afleidt. Ik zelve geloof niet, dat hij zeer overtuigend is, hoewel ik weet, dat men er lang zulk een beteekenis aan gehecht heeft. Het is de tekst, waarin de Zoon des Menschen sprekende tot een der Zeven Kerken van Azië zegt van iemand, die overwint: "Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel van mijnen God, en hij zal niet meer daaruit gaan." Dat "uitgaan" nu, hetwelk tot een eind komt bij de beslissende overwinning, wordt beweerd betrekking te hebben op de herhaalde uitgangen der ziel uit de hemelsche gewesten, die niet meer plaats hebben wanneer de ziel volmaakt en "een pilaar in den tempel van mijnen God" wordt. Ik zwijg

voor een oogenblik over eenige verwijzingen naar Pharao, Jeremia, en naar Jakob en Ezau, omdat die zoo prachtig uitgelegd zijn door Origenes, dat ik ze liever wil behandelen als ik mij bezig houdt met zijne verklaring.

In de geschriften van Origenes vinden wij eene bron van inlichtingen voor de leeringen der eerste Christenen. Origenes had een prachtig en grootsch overzicht van ons geheele ontwikkelingstelsel. Ik leg het u in het kort voor; gij kunt het lezen in zijne zoo zorgvuldige, logisch uitgewerkte betoogredenen, als gij het geduld hebt om zijne verhandelingen voor uzelfen te bestudeeren. Zijne zienswijze dan, was de ontwikkelingszienswijze. Hij onderwees, dat alle Geesten, die bestaan, uit God voortkomen, en allen begiftigd zijn met vrijen wil; dat sommigen dezer weigerden af te dwalen van het pad van rechtschapenheid, en als belooning de plaats innamen, waarvan wij spraken als die der engelen; dat er vervolgens anderen kwamen, die bij de uitoefening van hunnen vrijen wil zich afkeerden van het pad des plichts, en toen overgingen naar het menschelijk ras om door een rechtschapen en edelen levenswandel den engelen-toestand te heroveren, dien zij niet in staat waren geweest te behouden; dat anderen, nog altijd bij de uitoefening van hun vrijen wil, nog dieper wegzonken in het kwaad en slechte geesten of duivels werden. Zoodat al deze Geesten oorspronkelijk goed waren, doch goed door onschuld en niet door kennis. Ook toont hij aan, dat engelen menschen kunnen worden en menschen engelen, en dat zelfs de boozen nog eens opwaarts kunnen klimmen en wederom menschen en engelen worden. Sommigen onder u zullen zich herinneren, dat een der leeringen, die in latere en meer onwetende tijden in Origenes veroordeeld werden, de heerlijke leer was, dat zelfs voor den slechtsten onder de menschen verlossing en herstel mogelijk waren, en dat zoo iets als eene eeuwigheid van kwaad niet bestond in een

heelal, voortkomende uit Eeuwige Goedheid, en dat alles zou terugkeeren naar zijnen oorsprong. Dit dan was de groote uitgestrektheid zijner gedachte, en ik heb haar zoo zonder versiersel aan u voorgelegd, opdat gij gemakkelijker stap voor stap zoudt kunnen zien hoe de meer uitgewerkte bewijsgronden er in passen.

Ik verwijs in de eerste plaats naar zijne groote verhandeling, *De Principiis*, een prachtig, wijsgeerig stuk werk, bondig beredeneerd, logisch verdedigd van het begin tot het eind, en hierin is het, dat wij de duidelijkste verklaringen vinden in verband met zijne zienswijze over den Geest en de ziel. Hij verklaart (I. VI. 1, 2) dat ten laatste, overeenkomstig de Heilige Schrift, alle vijanden aan Christus onderworpen zullen, worden, en vervolgens zegt hij: "Door zulk eene uitkomst als deze, denkt men ernstig over het begin der dingen, want het eind is steeds gelijk aan het begin, en om die reden moeten wij begrijpen, dat daar er een eind is aan alle dingen, er ook een begin was".

Verder betoogt hij, dat God alleen zonder begin of einde is, kernwezenlijk goed. Het eenige Goede, het volmaakte Goede is God. Wanneer gij, om 't zoo uit te drukken, een trap lager komt, bij hen, die uit God voortkomen, dan is goedheid een weerschijn, en niet meer oorspronkelijk en kernwezenlijk. Vervolgens verklaart hij, dat God aan alle Geesten vrijen wil geeft, en dat, wanneer zij reinheid en wijsheid veronachtzamen en versmaden, zij dan vallen, "de een wat schielijker, de ander wat langzamer, de een in meerderen, de ander minder graad", doch ieder is "de oorzaak van zijn eigen ondergang". En dan gaat hij voort met in het bijzonder de verschillende klassen van engelen te beschrijven en hunne betrekking tot het menschelijk ras, daar de menschen voor een deel gevallen zijn. Vervolgens verwijst hij (I, VII : 4) naar Johannes de Dooper, die in zijn moeder's schoot vervuld was met den Heiligen

Geest, en hij zegt, dat sommigen "zouden kunnen denken, dat God niet op rechtvaardigen grondslag en overeenkomstig hunne verdiensten, doch onverdiend individuen vervult met Zijnen Heiligen Geest, en hen met heiligheid begiftigt.

En hoe zullen wij de uitlegging ontwijken van: "Is er onrechtvaardigheid bij God? God verhoede het." Of van: "Is er aanzien des persoons bij God?" Want zulks is te rechtvaardigen bij hen, die volhouden, dat zielen tegelijk met lichamen in aanzijn komen." Johannes de Dooper was alleen vervuld van den Heiligen Geest in zijn moeders schoot, omdat hij die zegening door vroegeren deugdzamen levenswandel verdiend had. Na dien grondslag voor zijne redeneering gelegd te hebben, gaat hij (Origenes) voort meer in bijzonderheden te spreken over dien groei der ziel, en de verklaringen in de Heilige Schrift, waardoor deze wordt gestaafd. Wij bemerken, dat hij zegt, (I, VIII: 4) dat "God alles beschikt overeenkomstig de verdiensten en den zedelijken vooruitgang van elken persoon", en dat dit noodzakelijk is, "teneinde de onpartijdigheid en rechtvaardigheid van God aan te toonen, en dat zooals de apostel Paulus verklaart: "er geen aanzien des persoons is bij Hem." Dan spreekt hij weder over de engelen en vervolgens over de menschen: "De derde klasse van redelijke wezens is die, welke door God geschikt geoordeeld wordt het menschelijke ras te vervullen, n.l. de zielen van menschen, die door hunnen zedelijken vooruitgang opgenomen zijn in de orde van engelen, onder welke wij er eenigen deel zien uitmaken van het aantal van hen, die gevormd zijn tot de zonen van God of de kinderen der opstanding, zij, die zegevierend bleken te zijn in elken strijd". En verder zegt hij, dat "daar allen begiftigd zijn met vrijen wil, en uit zichzelf goed of kwaad kunnen toelaten", degenen, die traag zijn, "in slechteren toestand zullen komen, dan zij in het tegen-

woordige zijn," terwijl de ijverigen "zullen voortschrijden naar een beteren staat van zaken." (Fragment uit hetzelfde boek, door Jeronimus vertaald in zijnen *Brief aan Avitus*.)

Vervolgens werpt hij na een lang betoog in deze richting, dezelfde moeilijkheden op, die ons nu bezwaren, (II. IX. 3, 4, 5.) Sommige menschen, zegt hij, "zijn barbaren, anderen Grieken, en onder die barbaren zijn er sommigen wild en woest, anderen van eene zachtzinniger geaardheid, en eenigen hunner leven onder wetten, die door en door aanbevelenswaardig zijn geweest; anderen wederom, onder wetten van lagere en strengere soort, terwijl sommigen alweder in plaats van wetten, gewoonten hebben van een onmenschelijken en woesten aard; en eenigen hunner zijn van af het uur hunner geboorte onderworpen aan vernedering en onderdrukking en als slaven opgebracht, daar zij onder heerschappij staan hetzij van meesters vorsten of tirannen. . . . Sommigen met gezonde, anderen met zieke lichamen van hunne jeugd af, sommigen met een gebrekkig gezicht, anderen met een gebrekkig gehoor of eene gebrekkige spraak worden in dien toestand geboren, anderen onmiddellijk na de geboorte beroofd van het gebruik hunner zintuigen".

"Doch waarom zou ik al de afgrijselijkheden der menschelijke ellende herhalen en opsommen?" Origenes vraagt: "Waarom moet dit zoo zijn?" En dan gaat hij voort uit te leggen, dat de oorzaak van deze verscheidenheden onder de redelijke wezens de vrijheid is van den persoonlijken wil. Deze verschillen in het lot der menschen werden door de ketters beschouwd, zegt hij, alsof zij te danken waren aan een verschil in den kernwezenlijken aard der zielen, terwijl hij daartegenover stelt, dat krachtens de goddelijke rechtvaardigheid alle zielen inwezenlijk gelijk zijn. Hunne redeneering is bijgevolg zoo: "Indien deze groote verscheidenheid van

omstandigheden en deze verschillende en veranderlijke toestanden bij de geboorte bestaan, waarbij het vermogen van den vrijen wil geene speelruimte heeft, — (want iemand kiest voor zich zelven niet wáár, noch bij wien, noch in welken toestand hij geboren wordt;) indien zulks dan niet veroorzaakt wordt door het verschil in den aard der zielen, d. i. dat eene ziel van slechte geaardheid bestemd wordt voor eene goddelooze natie, en eene goede ziel voor eene deugdzame natie, — welke andere gevolgtrekking blijft er dan over, dan dat deze dingen verondersteld moeten worden geregeld te zijn door toeval en kans? En, zoo men dit aanneemt dan zal men niet langer gelooven, dat de wereld door God geschapen werd, of bestuurd door Zijne voorzienigheid.” (II. IX. 5.) Origenes ziet slechts ééne uitkomst in deze moeilijkheid, welke bestaanbaar is met goddelijke rechtvaardigheid en billijkheid: “God, die het rechtvaardig oordeelde, Zijn schepselen te rangschikken overeenkomstig hunne verdienste, bracht deze verschillende begrippen met elkander in overeenstemming in ééne wereld, opdat hij als het ware ééne woning zou tooien, waarin niet alleen vaten van goud en zilver moeten zijn, maar ook van hout en van klei, (en sommige dezer verschillende vaten, of zielen, of begrippen moeten inderdaad dienen tot eer en andere tot schande . . . .) Op grond hiervan zal de Schepper niet onrechtvaardig schijnen, wanneer Hij uithoofde van de reeds opgenoemde oorzaken, een ieder naar zijne verdiensten bedeeft, noch zal het geluk of ongeluk van iemands geboorte, of welk lot hem dan ook te beurt valt, toevallig geacht kunnen worden.”

Dan verklaart hij verder, dat de toestand van een mensch het oordeel Gods is over de daden van elke individualiteit, en hij gaat voort zijne redeneering toe te lichten met het vermaarde geval van Jacob en Ezau (II IX : 7.) Bij dat geval sta ik een oogenblik stil, omdat het door de Calvinistische School wel eens ge-

bruikt werd als een argument voor de voorbeschikking der menschen door God, hetzij tot eeuwig geluk of tot eeuwige ellende. Volgens de leer van Origenes kan de mensch vrij geboren zijnde, niet door een anderen wil hetzij tot geluk, hetzij tot ellende voorbeschikt worden, behalve door den loop der gerechtigheid zooals de mensch zelf het verdiend heeft. Het zou onrechtvaardig zijn, indien God Jakob had liefgehad, en Ezau gehaat vóór dat de kinderen geboren waren, en de eenige wijze om die uitlegging te verzoenen met de rechtvaardigheid van God, is door te zeggen, dat Ezau de vruchten plukte van een slecht verleden, terwijl Jakob de vruchten plukte van een goed verleden. Dit is de uitlegging, die met beslistheid èn door Origenes èn door Jeronimus gegeven werd. Want Jeronimus zegt: (*Brief aan Avitus.*) “Als wij het geval van Ezau onderzoeken, kunnen wij opmerken; dat hij veroordeeld werd naar aanleiding zijner oude zonden gedurende een slechten levensloop;” en zoo zien wij ook, dat Origenes verklaart: “Het is bevonden geene onrechtvaardigheid te zijn, dat Jakob zelfs nog in den schoot zijnen broeder onderkroop, als wij gevoelen, dat hij waardiglijk door God bemind werd overeenkomstig de verdiensten van zijn vroeger leven, zoodat hij verdiende den voorkeur te hebben boven zijn broeder.” Het gevoelen van den apostel in het oog houdende bij het bespreken van de geboorte van Ezau en Jakob: “Is er dan onrechtvaardigheid bij God?” dat men zegt, “God verhoede het,” beweert Origenes, dat zulks “zorgvuldig moet worden toegepast in het geval van alle andere schepselen, omdat, zooals wij te voren opmerkten de rechtvaardigheid aan den Schepper in alles moet uitkomen”. “De ongelijkheid der omstandigheden handhaaft de billijkheid eener vergelding naar verdienste”. Zoo zegt hij ook in verband met de vaten van eer en van oneer (III : 1. 21.): “De aard van alle redelijke

zielen is dezelfde gelijk een klomp klei;" "God scheidt overeenkomstig vroegere grondslagen van verdienste tot eer en tot schande; deze zielen worden gevormd uit één klomp, gemaakt tot eer en tot oneer," op eene manier, "dat zij behouden of vernietigd kunnen worden;" "indien zij aannemen, dat een en dezelfde pottenbakker ongetwijfeld één Schepper kan aanduiden," "laat hen dan kiezen of zij een goeden Schepper willen hebben, die met opzet slechte en verdorven menschen scheidt, of een, die niet goed is en goede menschen scheidt alsmede degenen, die voor eer geschikt zijn. Want de noodzakelijkheid om een antwoord te geven zal hen tot een van deze twee uitwegen dwingen. Volgens onze uitlegging echter, waarin wij zeiden, dat het aan voorafgaande oorzaken te danken is, dat God vaten vormt hetzij tot eer of tot schande, wordt het bewijs voor God's rechtvaardigheid in geen geval beperkt". En zoo zegt hij ook: "indien iemand naar aanleiding van voorafgaande oorzaken, door zijnen Schepper in dit leven gevormd werd tot een vat van oneer, en hij beterde zijn gedrag en zuiverde zich van alle smet en elke ondeugd, dan zou hij in de nieuwe wereld gemaakt worden tot een vat van eer, heilig en nuttig bereid voor elk goed werk".

Zoo vinden wij dat deze leer strekt tot eene verdediging van de rechtvaardigheid Gods. Indien eene ziel goed geschapen kan worden, dan zou het voor eenen God van gerechtigheid en liefde onmogelijk zijn eene ziel slecht te scheppen. Dit kan niet gedaan worden. Er is geene rechtvaardiging voor, en van af het oogenblik, dat gij erkent, dat menschen misdadig geboren worden, zooals dit elk jaar van ons leven gebeurt, zijt gij ook genoodzaakt de godslastering als waar aan te nemen, dat een volmaakt en liefderijk God een verdorven ziel scheidt, en haar dan straft omdat zij is zooals Hij haar gemaakt heeft, of anders, dat Hij te

doen heeft met groeiende, zich ontwikkelende schepselen, die hij oefent voor eindelijke gelukzaligheid, en dat wanneer een mensch in het een of ander leven goddeloos en slecht geboren wordt, dit is omdat hij verkeerd gehandeld heeft en in smart de gevolgen van het kwaad oogsten moet, opdat hij wijsheid moge leeren en zich wenden tot het goede.

Zoo merken wij ook nog op, dat Origenes stoutmoedig het geval van Pharao behandeld, een geval, dat veel verwarring heeft gebracht in verscheidene denkvermogens, daar er geschreven staat, dat Pharao's gemoed door God verhard was. Origenes behandelt dit onderwerp op eene wijze, die mij zeer bewonderenswaardig voorkomt. (III: 1, 17). Hij wijst er op, dat in deze wereld de snelle geneeswijze niet altijd de meeste uitwerking heeft: "Sommijds leidt het tot geene goede gevolgen voor een mensch om al te spoedig genezen te worden, vooral wanneer de ziekte, die besloten is in de inwendige deelen van het lichaam met grootere hevigheid woedt." En hij verklaart, dat het verharderen van het gemoed alleen bedoeld was, om Pharao in staat te stellen, het slechte van zijnen levenswandel in te zien, opdat hij in latere levens, na de les te hebben geleerd, dat het een pijnlijk iets is om tegen God te zondigen, ook zou kunnen terugkeeren tot een deugdzaam leven, evenals een goed heelmeester der ziel het geneesmiddel stelt tegenover de kwaal, waardoor iemand is aangetast. En zoo wederom sprekende over dezen groei der ziel zegt hij: "Men moet begrijpen, dat deze uitkomst niet plotseling, maar langzaam en van lieverlede teweeg gebracht wordt, aangezien het proces van boete en verbetering ongemerkt in den persoonlijken staat van zaken zal plaats grijpen gedurende het verloop van ontelbare en onmetelijke tijdperken: sommigen zullen, met sneller gang zich naar de volmaaktheid richtende, anderen voorbij streven, ter-

wijl sommigen op den voet volgen en weer anderen ver achterblijven.

Ik weet, dat ik Origenes' betoog verzwak, door het op deze wijze in het kort samen te vatten, doch ik geloof, dat gij uit deze aanhalingen de onmogelijkheid zult inzien om het denkbeeld te bestrijden, dat reïncarnatie door Origenes onderwezen werd. En ik wil u alleen nog maar met drie andere aanhalingen lastig vallen, de meest overtuigende van allen, want zij toonen aan, dat hij het oog had op herhaalde geboorten in deze wereld, en niet alleen op vroegere ondervindingen in andere werelden. "Zij, die dit leven verlaten krachtens dien dood, welke aan allen gemeen is, worden overeenkomstig hunne handelingen en verdiensten gerangschikt, — naar gelang zij waardig worden geoordeeld, — sommigen op de plaats, welke "infernus" genoemd wordt, anderen in Abraham's schoot en in verschillende gesteldheden en woonplaatsen." Dit zijn de toestanden in de onzichtbare werelden na den dood. "Zoo komen zij ook uit deze plaatsen, wanneer zij daar sterven, — indien deze uitdrukking gebezigd kan worden, — neder uit de "opperste wereld" naar deze "hel." Want die hel, naar welke de zielen der dooden uit de wereld geleid worden, wordt geloof ik, uithoofde van dit onderscheid de "lagere hel" genoemd. . . . . Ieder dergenen, die naar de aarde afdalen, wordt bijgevolg overeenkomstig zijne verdiensten of de plaats, die hij daar innam, verordend om in deze wereld geboren te worden in een ander land of eene andere natie, of te midden van eene andere levenswijze, of omgeven door gemakken van verschillenden aard, of om af te stammen van godsdienstige ouders, of ouders, die niet godsdienstig zijn, zoodat het soms gebeuren kan, dat een Israëliet nederdaalt onder Scythiërs, en een arme Egyptenaar wordt gevoerd naar Judea." (IV: 1, 23) Gij zoudt bezwaarlijk eene meer besliste ver-

zekering voor de wedergeboorte der zielen kunnen hebben.

De twee laatste aanhalingen komen voort uit de vermaarde verhandeling van Origenes *Tegen Celsus*, en zij zijn daarom belangwekkend. Celsus valt den mensch Jezus aan; Origenes verdedigt Hem als iemand van volmaakte menschlievendheid. Hij betoogt, dat Zijne geboorte rein moet zijn geweest; dat door lange oefening de keuze van rechtschapenheid voor die ziel eene tweede natuur was geworden, zoodat er voor Hem geene mogelijkheid van zonde was in Zijne mensche-lijke geaardheid. En dan zegt hij in antwoord op de heftige aanvallen van Celsus. (I. XXXII.): "Is het niet in overeenstemming met de rede, dat elke ziel voor zekere geheimzinnige doeleinden, (ik spreek nu volgens de meening van Pythagoras, en Plato, en Empedocles, die door Celsus dikwijls genoemd worden,) gevoerd wordt in een lichaam, en wel naar gelang van hare verdiensten en vroegere handelingen?" En dan zegt hij dat indien eene bijzondere ziel "niet verdient geplaatst te worden in het lichaam van een geheel en al rede-loos wezen, en toch ook niet in dat van een zuiver redelijk wezen, doch gekleed wordt in een afschuwelijk lichaam . . . . . en een ander een bepaald lichaam ontvangt omdat de ziel een weinig redelijker is, en een ander nog iets meer dan deze . . . . . waarom zou er dan ook niet de eene of andere ziel bestaan, die een geheel en al wonderdadig lichaam had, ... zoodat zij in staat zou kunnen zijn daarmede door het leven te gaan, en daarbij die hoedanigheid van meerdere voortreffelijkheid te bezitten, waardoor zij zich onbevlekt door zonde zou kunnen staande houden?" (I. XXXIII.) Dit was zijn laatste betoog in verband met de volmaaktheid van Jezus } mensche-lijke geaardheid; in *De Principiis* verklaart hij ook, dat de aard van eene met rede begaafde ziel door langdurige gewoonte recht-

schapen van inwezen kan worden, daar de keuze van rechtvaardigheid door de macht der gewoonte in natuur veranderd wordt". Zulk eene ziel kon alleen maar geboren worden in een vlekkeloos zuiver lichaam, en niet in een onrein lichaam, zooals door Celsus bestreden werd.

Tot zoover de leer van Origenes; ik heb genoeg aangehaald om u aan te toonen, dat ik niets onwaars of onverdedigbaars zeg, wanneer ik verklaar, dat de leer der reïncarnatie eene Christelijke leerstelling is, en dat als gij haar aanneemt, als gij door de beoefening van uw verstand en van uw denken tot de gevolgtrekking komt, dat reïncarnatie waar is, gij haar niet moet aannemen als eene uitheemsche leerstelling, afkomstig van de Hindoesche, Boeddhistische, Egyptische, Grieksche en Romeinsche godsdiensten, maar als een deel van uw Christelijk geboorterecht en als een deel van de godsdienst, eenmaal aan de heiligen toevertrouwd.

Gij zoudt kunnen zeggen: "Als dit waar is, waarom is zij dan verdwenen?" De leer werd veroordeeld op het tweede Concilie van Constantinopel in de zesde eeuw (A. D. 553.) Ziehier de reden waarom de leer verdween uit de officieele Christelijke Godsdienst, die door de Roomsche Katholieke Kerk vertegenwoordigd wordt; maar ofschoon verdwenen uit de officieele Christelijke leer, zoo verdween zij toch niet uit de Christenheid. Zij werd bewaard in het onderricht van menige zoogenaamde kettersche secte, — de Albigensen b.v., en in de zangen van menig ronddolenden minstrel. De school der Albigensen, die zoovele martelaren opleverde door haar vasthouden aan de oorspronkelijke waarheid van het Evangelie, — die school leeraarde reïncarnatie, welke gij van tijd tot tijd op de merkwaardigste wijze in de Kerk ziet te voorschijn komen. In de 17^e eeuw was de Weleerwaarde Glanville, kapelaan van Karel II, iemand die een onbetwistbaar

standpunt in de Kerk innam. En toch legde hij in zijn boek *Lux Orientalis* nauwkeurig stuk voor stuk de leer der reïncarnatie bloot, welke in de geschriften der eerste Kerkvaders gevonden wordt, en nu van alle kanten op den voorgrond wordt geplaatst. In de 18^e eeuw was er eene algemeene verspreiding van die leer, en vreemd genoeg kreeg ik twee jaren geleden een zeldzaam en weinig bekend boekje in handen, in 1766 gedrukt en geschreven door den Weleerwaarden Capel Berrows, rector van Rassingham, Nottinghamshire. Het is getiteld *A Lapse of Human Souls in a State of Pre-existence, the only Original Sin.* (Het vervallen van menschelijke zielen in een toestand van vóórbestaan, de eenige erfzonde,) en de auteur haalt alle argumenten aan voor reïncarnatie, waarmede sommigen onder u bij monde der hedendaagsche Theosofen bekend kunnen zijn, en dit alles langs den weg van het Christelijk geloof. Hij verklaart daarin, dat een zekere Mr. Brocklesby, "iemand van verbazende geleerdheid", in 1706 een boek uitgegeven had, hetwelk bewees, dat deze leer een integreerend deel van de Christelijke godsdienst uitmaakte, en hij haalt een aantal goed klinkende namen uit zijn eigen tijd aan, wier bezitters allen geloofden, dat deze leer een deel was van de Christelijke godsdienst, — Dr. Butler, de Bisschop van Durham, — zoodat wij zelfs een bisschop aan onze zijde hebben als wij te doen hebben met de rechtzinnigheid der leer in de Christelijke Kerk, en niemand zal, denk ik, de rechtzinnigheid van Dr. Butler willen betwisten, Dr. Henry Moore, Dr. Cheque en de Chevalier Ramsay. Zoodat de leering alleen maar voor een tijd verdween in den vloed van onwetendheid, die Europa overstelpte na het verval van het Romeinsche Keizerrijk.

Ook is de leering niet weggevaagd uit het denkvermogen van wijsgeeren en dichters. Behoef ik u te herinneren aan de welbekende woorden van Wordsworth: —

Our birth is but a sleep and a forgetting,
 The soul that rises with us, our life's star,
 Hath elsewhere had its setting,
 And cometh from afar.
 Not in entire forgetfulness,
 And not in utter nakedness,
 But trailing clouds of glory do we come
 From God, who is our home.

Hieruit spreekt de intuïtie van den dichter.

Luister nu voor een oogenblik naar de getuigenis van een wijsgeer uit onze dagen. Ik wilde uwe aandacht hier vestigen op een zeer belangwekkend vlugschrift, eerst in dit jaar uitgegeven, dat den welbekenden naam draagt van Professor J. Ellis Mc. Faggart. Het is een adres gericht aan het Synthetisch Genootschap in Januari 1904. Hij haalde eenige redenen aan voor het denkbeeld, "dat het geloof in het vóórbestaan van den mensch eene leer is, welke meer grond van waarschijnlijkheid heeft, dan welken vorm ook van geloof in de onsterfelijkheid." Hij betoogt, dat het geloof in onsterfelijkheid wijsgeerig niet te verdedigen is, tenzij het gegrond is op de leer van het vóórbestaan der ziel. Hij zegt, dat onsterfelijkheid hem toeschijnt allernoodzakelijkst te moeten "vallen of staan met de pre-existentie. Ik zie niet in, hoe men kan aantoonen dat het bestaan in de toekomst noodzakelijk is in het geval van eenig wezen, van wien men het bestaan in het verleden niet als noodzakelijk aanneemt." Dit is de wijsgeerige moeilijkheid. Tenzij gij de noodzakelijke eeuwigheid van de menschelijke ziel aanneemt, kunt gij geen argument vinden voor haar bestaan na den dood. Indien zij een lichaam nodig had om tot bestaan te komen, dan zal zij uit een wijsgeerig oogpunt beschouwd, ook uit het bestaan treden, zoodra het lichaam, dat nodig was om haar dat bestaan te verschaffen, sterft. Indien er een

begin is aan iets, dan is er ook een einde aan. Alleen dat, hetwelk geen begin heeft, hetwelk geworteld is in de eeuwigheid van God, heeft een onaantastbaar recht op onsterfelijkheid, en kan niet aangedaan worden door het geboren worden en sterven van het vergankelijke lichaam. Dit is het punt, waarop de wijsgeer nadruk legt. Professor Mc. Taggart wijst er vervolgens op, dat zelfs de beste menschen niet voor den hemel geschikt zijn wanneer zij sterven. Hij spreekt er van als een voldongen feit, dat mannen en vrouwen zóó ver van de volmaaktheid af staan, dat het belachelijk zou zijn te veronderstellen, dat zij regelrecht naar een volmaakte hemel kunnen gaan of dat het enkele feit van doodgaan degenen volmaakt zal maken, die onvolmaakt sterven. En hij zegt, als gij veronderstelt, dat gij slechts één leven hebt, gebonden door geboorte en dood en daarna "één onbepaald lang leven, dat in het geheel niet verdeeld wordt door geboorte en dood," gij vasthoudt aan eene theorie, die geene analogie heeft in de natuur, en zulk een uitzondering in de orde van onze tegenwoordige ervaring schijnt niet gerechtvaardigd te zijn." Hij geeft nog vele andere redenen op, die gij op uw gemak kunt lezen, want elke bladzijde van het vlugschrift is werkelijk kostbaar en eene zorgvuldige studie waard.

Laat ik u ten slotte in weinige woorden deze leering voorleggen op een wijze die, zooals ik geloof, u zal nopen haar te bestudeeren. Versta mij niet verkeerd: het is er mij niet om te doen, dat eenigen uwer, die ongeloofig kwamen, geloovig heen zullen gaan; mij zou zulk een plotselinge bekeering ongerijmd voorkomen. Ik zoude alleen genoeg indruk op u willen maken om u er voor te winnen de zaak zelf te bestudeeren. Daarom wilde ik u vragen te denken aan het ontzaglijke zedelijke voordeel, dat voor de godsdienstige leeringen dezer landen zou voortspuiten, als deze leer wederom hare plaats innam in de Christelijke godsdienst. Wanneer

gij gaat naar de misdadigers over wie ik sprak, die geboren erfelijke misdadigers, zij die reeds in hunne wieg gedoemd zijn tot kwaad, hoe zult gij dan tot hen spreken van de rechtvaardigheid en de liefde Gods? Wat kunt gij hun antwoorden, wanneer zij zich tot u wenden en zeggen: "Ik heb geene kansen gehad. Ik werd niet geboren zooals gij met de mogelijkheid om een goed en edel leven te leiden. Ik had geene ouders gelijk de uwen, die mij oefenden en opvoedden in het rechtschapene, in het deugdzame. Ik werd grootgebracht in een ellendig slop, te midden van dieren, en prostituéés en moordenaars. Uit hen werd ik geboren, en door hen als kind opgevoed, en ik ben slechts dat, wat geboorte en opvoeding van mij maakten. "Wat zoudt gij daarop antwoorden? Welk recht hebt gij om zoo te verschillen van anderen? Welke aanspraak maakt gij geboren te zijn, onder zulke gunstige omstandigheden, terwijl de hunne zoo erbarmelijk zijn? Een enkele aanspraak slechts, die bestaanbaar is met de rechtvaardigheid van God, die de wereld bestuurt, en dat is, dat gij door uwe vroegere levens uwen tegenwoordigen toestand gebillijkt hebt, en dat het karakter, waarmede gij geboren zijt, een karakter is, dat gij bezit rechtens worsteling, inspanning, zelfverloochening en zelfopoffering; en zoo bracht gij het wederom met u in de wereld als den buit der overwinningen, welke gij behaald hebt. Indien zulks waar is, dan kunt gij openhartig met hen spreken. Gij kunt zeggen: "Mijn broeder, uwe ondervinding in het verleden is verreweg minder dan de mijne. Gij zijt het menschelijk ras binnengetreden op een veel later tijdstip dan ik. Ik ben ouder dan gij, en ben daarom opgeklommen tot een hooger staat. Ik begon ook juist daar, waar gij nu zijt. Ik begon, gedompeld in onwetendheid, evenals gij nu onwetend zijt. Ik was een wilde, en krachtens den goddelijken Geest in mij, heb ik mij, leven na leven

geboorte na geboorte, opgewerkt uit het slijk, waarin gij nu staat; waar ik nu ben, ben ik alleen krachtens een meer volwassen leeftijd, en waar ik nu sta, zult gij in toekomstige tijden ook komen te staan". Ziehier eene leer, die gij in de sloppen kunt verkondigen, want dan is de gerechtigheid Gods gerechtvaardigd, en worden Zijne wegen duidelijk kenbaar gemaakt aan de menschen. Dan erkennen wij, dat wat wij zonde noemen, in waarheid is een gebrek aan ervaring. Ja, zelfs bij hen, die weten, dat het zonde is, is nog steeds gebrek aan ondervinding, want de smart, welke op de zonde volgt, heeft nog geen genoegzamen diepen indruk gemaakt; totdat die indruk is gemaakt, zal de mensch steeds onwetend van het pad der deugd afwijken.

Ook beteekent het iets voor u en voor mij. Er zijn mannen en vrouwen, even hoog boven ons verheven, als wij zijn boven de misdadigers der sloppen, wonderbaarlijke menschelijke karakters, heiligen, edel in denken en in leven, menschen, die groeien naar de volmaaktheid, die den drempel naderen, waar het woord van den Christus zal vervuld worden: "Weest gij lieden volmaakt, zooals uw Vader in den Hemel volmaakt is". Wat zij nu zijn, zullen wij in toekomstige levens zijn, — heiligen, genieën, mannen, die als sterren boven de menschheid uitblinken, vrouwen, wier reinheid die van den hemel zelf schijnt te weerkaatsen. Ook tot die hoogte zullen wij klimmen, tot die volmaaktheid zullen wij ten laatste komen. Indien wij nu hebben gefaald, zullen wij morgen overwinnen. Gelegenheden komen het eene leven voor, het andere na, tot ons terug, en elke kans, die wij verloren hebben, zal tot ons wederkeeren in het eene of andere leven. Er is tijd voor het klimmen, tijd voor het groeien, en de eenige voorwaarde is, dat gij naar het hoogste streeft hetwelk gij kent, en naar het edelste, hetwelk gij u denken kunt; span u in, worstel, strijd tegen alles wat slecht is, tegen

alles wat verlagend is, en zoo zeker als de Geest van God woont in een ieder, dien Hij heeft geschapen, zoo zeker zult gij in toekomstige levens stijgen tot de hoogten van goddelijke volmaaktheid, en dat waarvan wij droomen als een onmogelijk te bereiken ideaal, zullen wij in toekomstige eeuwen naleven, aldus van het ideaal werkelijkheid makend en de mensch voerend tot goddelijkheid.

Belangstellenden in de Theosofische verklaring van enkele Christelijke leerstellingen wordt aangeraden te lezen:

ANNIE BESANT. Vier Voordrachten over Theosofie.

ANNIE BESANT. Esoterisch Christendom of De Kleine Mysteriën.

C. W. LEADBEATER. De Christelijke Geloofsbelijdenis.
